

Interaktivt Bemötande

Daniel Abrams
FoUU-samordnare
Leg. Psykolog
Psykiatri Psykos
Sahlgrenska
Univ.sjukhuset

Funktionsbegreppet

- Idioti
- Imbecillitet
- Sinnesslöhet
- Psykisk efterblivenhet
- Vanförhet
- Invaliditet
- Handikapp
- Funktionshinder
- Funktionsnedsättning
- Funktionsuppsättning
- Funktionsvariation
- Delaktighetsinskränkning
- Funkis
- Funkofobi

Diagnos och funktion

- Diagnoser är oftast symtombeskrivningar
- Rätt behandling förutsätter rätt diagnos
- Psykiatrisk diagnostik är en “grovsortering” av psykiska besvär

DSM och ICD

Klassifikation av psykiska störningar

DSM-IV	ICD-10
Kognitiva	Organiska
Drogrelaterade	Drogrelaterade
Schizofreni, andra psykotiska störningar, katatoni	Schizofreni, vanföreställningar
Affektiva	Affektiva
Ångest, somatoforma, dissociativa, anpassningsstörningar	Neurotiska, stressrelaterade, somatoforma
Sexuella störningar, ätstörningar, sömnstörningar	Beteenderubbningar med fysiologiska störningar och somatiska faktorer
Personlighetsstörningar, impulsstörningar, sexuella avvikelser, patomimi	Personlighets- och beteendestörningar
Störningar som vanligen diagnostiseras hos barn och ungdomar	Mental retardation, störningar i psykologisk utveckling

Källa: Nationalencyklopedin

Funktion

- Kunskaper om psykisk funktionsförmåga/ funktionsnedsättning ger vägledning för kommunikation och bemötande på individuell nivå

Tillstånd som kan medföra ökad risk för hot- eller våldssituationer

- Psykisk sjukdom
- Neuropsykiatriska tillstånd
- Personlighetsyndrom
- Drogberoende
- Fler?

Psykisk sjukdom

- Psykiska sjukdomar är sjukdomar i liknande mening som kroppssjukdomar, dvs det finns oftast ett *karaktäristiskt mönster* för insjuknande, förlopp och prognos.

Neuropsykiatriska tillstånd

- Autismspektrumtillstånd
 - Perspektivtagande
 - Systematisering
- Uppmärksamhetsstörning, ev med hyperaktivitet och motorisk funktionsnedsättning
 - ADD
 - ADHD
 - DAMP
- Andra neuropsykiatriska tillstånd
 - Demens
 - Dyslexi
 - Tourettes syndrom m.fl

Vad är personlighet?

- De psykologiska kvaliteter som bidrar till en individs bestående och karakteristiska mönster av känslor, tänkande och beteende och som särskiljer en individ från en annan.

Personlighetsyndrom (DSM 5)

A: Ett varaktigt mönster av upplevelser och beteenden som påtagligt avviker från vad som allmänt förväntas i personens sociokulturella miljö.

Kommer till uttryck i:

- Kognitioner
- Affektivitet
- Mellanmänskligt samspel
- Impulskontroll

Personlighetsyndrom

- B. Varaktigt oflexibelt mönster
- C. Kliniskt signifikant lidande
- D. Kan spåras till ungdomen
- E. Förklaras ej av annan störning
- F. Beror ej på fysiologiska effekter

Personlighetsyndrom

- Kluster A

- *Paranoid*
- Schizoid
- Schizotyp

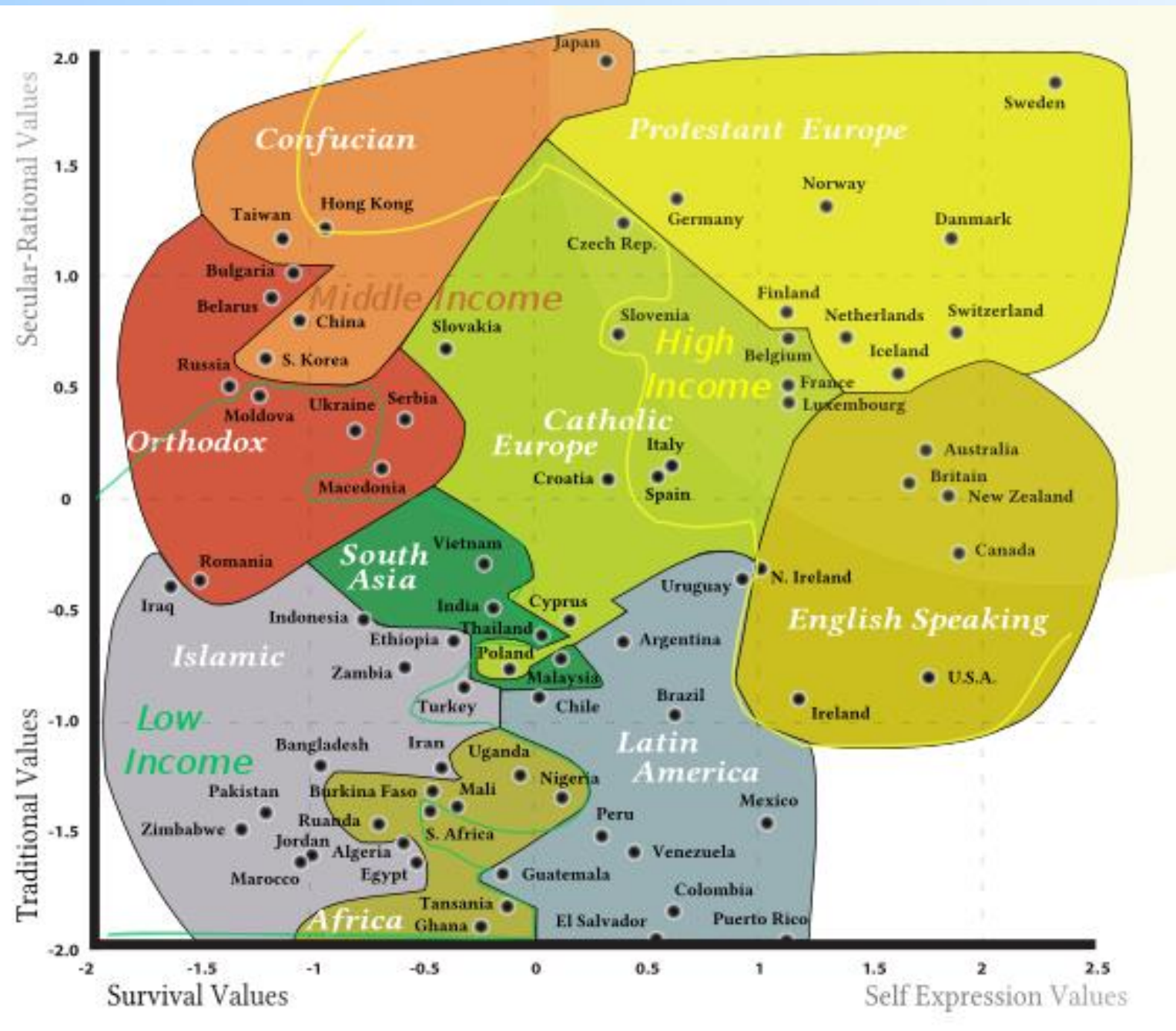
- Kluster B

- *Antisocial*
- *Borderline*
- Histrionisk
- *Narcissistisk*

- Kluster C

- Ängslig
- Osjälvständig
- Tvångsmässig

World Values Survey: Inglehart-Welzers kulturkarta
250 frågor till 77 000 personer i 54 länder (2005–08)

Exekutiv funktion

- Förmåga att motivera sig själv
- Förmåga till automatiskt agerande
- Förmåga att fokusera
- Tidsuppfattning

Abstrakt tänkande

- Svårt se helheten/fastnar i detaljer
- Tolkar ordens konkreta innebörd
- Svårt att förstå sig något man ej upplevt

Minne

- Arbetsminne
- Korttidsminne

Inlevelseförmåga

- Störningar av theory of mind
(tankeprocesstörningar/störningar
av inlevelseförmågan)

Social sammanhangstolkning

- Funktionen *central coherence*
- Förmåga att identifiera och ta fasta på de väsentliga dragen i det man ser och hör, så att man kommer fram till en rättvisande tolkning av en social situation

Varseblivning – tolkning av sinnesintryck

- Nedsatt feedback från kroppen
 - Trötthet
 - Hunger
 - Smärta
 - Kyla m fl.
- Förändrad varseblivning
 - Sinnesintryckens styrka och proportioner

Riskskala för interventioner

Låg risk för att försämra samarbetet

- +1 Skapa dialog
- +2 Sända tydligt
- +3 Sända tydligt, lyssna aktivt

Använda inflytande

- +4 Sända tydligt, lyssna aktivt, konfrontera
- +5 Beskriv konsekvensen om personen inte samarbetar

Använda styrka

- +6 Beskriv de åtgärder som kommer att genomföras
- +7 Använd åtgärderna

Hög risk för att försämra samarbetet

Komplement till riskskalan

Låg risk för att försämra samarbetet

- +1 Skapa dialog
- +2 Sända tydligt
- +3 Sända tydligt, lyssna aktivt

Använda inflytande

- +4 Sända tydligt, lyssna aktivt, konfrontera
- +5 Beskriv konsekvensen om personen inte samarbetar

Använda styrka

- +6 Beskriv de åtgärder som kommer att genomföras
- +7 Använd åtgärderna

Hög risk för att försämra samarbetet

- Agera utan ord
- Avleda/distrahera
- Lämna situationen
- Omvärdera målt
- Erbjud alternativ
- Ändra dig själv/ge med dig